

gazetesinin
okurlarına
armağandır.
Çarşamba
günleri
yayınlanır.

AKADEMİK

Sayfalar

Cilt: 13 Sayı: 4
20 ŞUBAT 2013 ÇARŞAMBA

Hazırlayanlar: M. Ali UZ
maliuz@merhabagazetesi.com.tr

KONYA'NIN ÇINARLARI -4-

MEHMET VE AHMET
KARACIĞAN

TÜRK ANADOLU VAKFI ONURSAL BAŞKANLARI

HACİVEYİSADE MUSTAFA EFENDİ
1950-1960 Yılları

Mehmet KARACIĞAN
1972-1985 Yılları

Prof. Dr. Mustafa UZUNPOSTALCI
1972-1985 Yılları

Dr. Ahmet BALTAÇI
2002-2011 Yılları

KONYA'NIN ÇINARLARI MEHMET VE AHMET KARACIĞAN

Mehmet Ali UZ

GİRİŞ

Dördüncü röportajımızı Ahmet Karacığın Bey'le kendi hayatı, özellikle babası Mehmet Karacığın'ın girişimci, ticarî faaliyetleri ve hayır işleri üzerinde durduk. Ahmet Bey'le ilk bir araya gelişimiz, bir Cuma günü namazdan sonra Necati Çekirdekçi Bey'in mağazasında oldu. İkinci defa da Türk Anadolu Vakfı'nda bir araya geldik.

Mehmet Karacığın, Konya'nın ticarî hayatının önde gelen isimlerinden birisidir. Onu Konya'da elli yaşın üzerinde olup da hemen hemen tanımayan insan yok gibidir.

Yokluk ve sıkıntılar içerisinde

geçen gençlik hayatı, çalışkanlığı, azmi ve girişimci ruhuyla parlamış, zaman içerisinde Konya'nın tüccar ve sanayicilerinin arasında lâıyk olduğu yeri almıştır. Mehmet Karacığın gerçekten Konya'da efsane bir isim olarak hafızalarda yer etmiştir.

Onun hayatı incelendiğinde o, taklitlerden hep kaçınmış ve Konya'da pek çok ilke imza atmıştır. Konya'ya ilk şeritli hızarı o getirmiş, Konya'da Türkiye'nin hatta Orta Doğu ve Balkanların en büyük kiremit fabrikasını o kurmuş, Konya'da ilk çimento

Mehmet Karacıġan
(1902-1988)

fabrikasını kurma teşebbüsünde o bulunmuştur. Hayatının parlak dönemlerinden itibaren de Konya'da hep hayır işlerinde üzerine düşen görevi yerine getirmeye çalışmıştır. Gerçekten onun örnek gösterilecek bir hayat hikâyesi vardır.

Mehmet Karacıġan'ın ilk hanımı çocuk üzerine vefat etmiş, İkinci eşi ise, Konya'nın meşhur ve büyük âlimlerinden medrese kurucusu, Kürt Hacı Halil Efendi'nin (1) torunu Hacı Emin Efendi'nin kızıdır. Onun bu ikinci hanımından üç oğlu ve bir kızı olmuştur. Oğullarının en büyüğü Ahmet Karacıġan Bey'dir. Üç oğlu da babalarının ticarî hayatında en büyük yardımcıları olmuştur. İş yoğunlukları sebebiyle üç kardeş de lise tahsillerinden sonra yüksek tahsil yapma imkânı bulamamıştır. Ahmet Karacıġan Yüksek Ticaret'i birinci sınıftan sonra bırakmıştır.

Bugün seksen yaşını aşmış olan Ahmet Karacıġan Bey de, hayır işlerinde babasının yolunda, hayrülhalef bir evlat olarak

emeklilik hayatını sürdürmektedir.

Bu röportaj sırasında öğrendiğimize göre, Ahmet Karacıġan Bey, Rasih İzzet Koyunoğlu'nun eniştesi Hasan Koçak Bey'in kızı ile evlenmiş. Böylece bu iki aile arasında akrabalık bağı kurulmuş olur.

Hasan Koçak Bey'in oğlu İzzet Koçak Bey de bizim Yeşilay grubuna dahildi. İzzet Bey sakin, halim-selim mükemmel bir insandı. O zanlar her hafta Pazar günleri yemekli toplantılarımız olurdu. Onların Çimenlik Caddesi ile Küçükkumköprü Caddesi'ni birleştiren yolun çemenlik Caddesi'ne bakan köşesinde Konya'da "Akkonak" diye bilinen konakta çok yemek yedik. Konak yazlık bir konaktı. Bu tarihî ev sonradan yıkıldı. Bu konak korunmalı idi diye düşünürüm.

Konya'da köklü ailelerin yemekleri bir farklı olur. Hele su börekleri ile kamış baklalarının tadına doyum olmaz. Esas baklava budur. Kırk kat baklavanın bunun yanında lafı bile olmaz. Bu baklava daha ağza alınmadan kil gibi dağılır. O tarihî evde yediğimiz baklaların tadı hâlâ damağımızdadır.

İzzet Bey, genç yaşta bir trafik kazasında vefat etti. Onların şehir evleri de topraklık Camii'nin karşı köşesinde çeşmenin üzerinde idi. Aile sonradan Meram aile Çay bahçesi'nin karşısında bir yere taşındı.

Öğretmen Hasan Koçak Bey

de kayınpederin sohbet arkadaşlarındanmış. Onlar da kışları, on beş günde bir oturlarmış. Sayıları on beş kadarmış. Yılda bir defa sıra gelirmiş. Hanımın hatırlayabildiği grubun tamamına yakın isimler şunlar:

İbrahim Çekirdekçi, Ahmet Necati Atalay, Hamdi Çimi, Ahmet Hamdi Yılmaz, Tahir Oba, Ahmet Bolay, Rüştü Kavaklı, Şükrü Tarı, Nuri Türkmen, Salih Ceylan Ahamet Önay, Başaralı Osman Efendi ve Ahmet Hamdi Güragaç'tır. Bunların çoğu Konya'nın tanınmış eğitimcileri, bazıları da PTT'de memurdur. Koyunoğlu ailesi ile akrabalık münasebeti bunları hatırlattı bana. Bu vesile ile bu değerli ekibi de kayıt altına almış olduk. Hepsini rahmet ve minnetle anıyorum.

Bu röportajımız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sorularımız Mehmet Karacıgan'la;

ikinci bölüm de Ahmet Karacıgan'la ilgili olacaktır.

Bu girişten sonra, Ahmet Karacıgan Bey'e babası ve kendisi ile ilgili sorularımızı yöneltebiliriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

Uz: Ahmet Bey önce babanızın hayatından başlayalım. Kısaca babanızın hayatından bahsedermisiniz?

A.K.: Babam 1318 Rumî, 1902 Milâdî yılında Konya'nın bir kenar mahallesi olan Karacıgan Mahallesi'nde dünyaya geldi. Babası Mustafa Efendi, annesi ise, Havva Hanım'dır.

Dedem Mustafa Efendi, cami imamı imiş. Eniştesinden marangozluk öğrenmiş. Bir süre seyyar marangozluk yaptıktan sonra, marangozlar içerisinde bir marangoz dükkânı açmış. Babam da dedemin yanında çalışmaya başlamış.

Babam on iki- on üç yaşlarında iken, bir gün dükkânda babasının oturduğu yerde çalışırken bir ara hareketsiz durması dikkatini çekmiş. Yanına varmış, gerçekten babasının hareket etmediğini görmüş. Oradan geçmekte olan bir zat, dedemin ağzına bir ayna tutmuş. Sonra da “Başınız sağ olsun” deyip yoluna devam etmiş. İşte babam böyle küçük yaşlarda öksüz kalmış.

Babamın sıkıntı bununla da sınırlı kalmamış. O sıralarda askerde olan Şükrü adındaki ağabeyi hasta olarak Konya’ya gelmiş. Doktorlar ağabeyi için zatürree geçiriyor, ama tedavide geç kalmamış bir haftadan ölür demişler. Gerçekten ağabeyi yani amcam bir hafta sonra vefat etmiş. Ağabeyi askere gitmeden evlendiği için bir çocuğu varmış. Aynı zamanda da yengem hamile imiş. Kadıncağız, “Ben bu iki çocukla ne yapacağım?” diye üzüntüsünden felç geçirmiş. O zamanlar kadını çarpığa falan götürmüşler, ama sonunda gencecik kadın sakat kalmış.

Babamın gençliği maddi yokluk ve bu sıkıntılar içerisinde geçmiş. Babam, babasından kalan dükkânda çalışırken bir gün dükkânı yanmış. Bundan sonra babam, eline keserini alıp bir süre piyasada seyyar marangozluk yapmış. Daha sonra yanan dükkânı onarıp burada çalışmasına devam etmiş.

Babam burada bir taraftan esas sanatını icra ederken bir taraftan da dükkânında demir, çivi, tuğla ve kiremit gibi inşaat malzemeleri satmaya başladı. O zamanlar bu işleri Konya’da yapan insan sayısı çok azdı. Bu yıllar bizim de gençlik yıllarımızdır. O zamanlar kiremit ve tuğlaları babam Eskişehir’den getiriyordu.

Eskiden, şimdiki Vakıf Çarşısı’nın bulunduğu yerin batı tarafı, ağaç pazarı idi. O zamanlar Konya’da kimsede hızar makinesi yoktu. Babam burada Lazlara tomrukları biçtiriyor, bunları dükkânda satıyordu. Babam daha sonra Konya’ya ilk şeritli hızarı çalıştırmaya başladı

UZ: Konya'da kiremit fabrikası kurma işi nasıl başladı?

A.K.: Babam kiremit ticaret ve imalatına pek yabancı değildi. Konya'da, Eskişehir'deki fabrikalar gibi bir fabrika kurmaya karar verince, Eskişehir'e Konya toprağı götürdü. Kiremit aldığı fabrikadaki ustalara bunlardan kiremit yaptırdı. Konya toprağını denedi. Müspet sonuç alınca kararı kesinleşti.

UZ: Demek ki babanız çok tedbirli bir insan, hata yapmama çalışıyor.

A.K.: Evet öyle... Ticaretle yapılan hatanın bazen faturası çok ağır olur. Bu sebeple ticaretle dikkatli olmak gerekir. Babam çok tedbirli bir insandı. Halk tabiriyle kırk ölçer bir biçerdi.

Bundan sonra babam, Konya'da Bulgar tipi denilen ki-

remit fabrikasını 1949 yılında kurmaya başladı. Fabrika 1950 yılında tamamlandı. Konya'da ilk kiremit fabrikası bu fabrikadır.

Kuruluş sırasında da bir hayli sıkıntı çektik. Fabrikayı kuracak, kiremidi pişirecek ustayı Eskişehir'den getirmiştik. O sıralarda Konya'da toprak sanayine Silleliler hâkimdi. Gelen-giden burada kiremit fabrikası olmaz diyordu. Eskişehir'den getirdiğimiz usta, bu dedikodulardan etkilendi, sekiz ay sonra kaçtı. Onu sekiz ay boyunca boş yere beslemiş olduk. Sonra Eskişehir'den başka bir usta daha getirdik. Fabrika 1950 yılında çalışmaya başladı. Bu ilk fabrika yazlık tipi şeklinde idi.

UZ: Modern kiremit fabrikasını ne zaman kurdunuz?

A.K.: 1951 yılında babamla

birlikte bir ekip Almanya'ya tetkik için gitti. Yeni kiremit Fabrikası Almanya'dan alındı. Böylece kış-yaz çalışacak olan ve günlük 30 bin kapasiteli fabrika kurulmuş oldu. Fabrikanın açılışı, 1954 yılında Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından yapıldı.

1968 yılında fabrika daha da geliştirilerek, daha az işçiyle çalışan, Ortadoğu ve Balkanların en büyük fabrikası kurulmuş oldu.

İmal edilen tuğlalar Türkiye'nin her tarafında satılmakla kalmadı, Irak, Suriye ve balkan ülkelerine de ihraç edildi.

UZ: Fabrika kurulurken hiç problem yaşanmadı mı?

A.K.: Yaşandı tabii. En büyük sıkıntı elektrik konusunda oldu. O zamanlar şehir şebekesi yeterli olmadı. Almanya'dan 600 kilovatlık bir jeneratör alındı. Fakat para transferinde problem çıktı bu sebeple jeneratör Almanya'dan Konya'ya getirilemedi. Babam bu mesele için bir fırsatını bulup Başbakan Adnan Menderes'le görüştü. Devreye sanayi bakanı ile zamanın maliye bakanı Hasan Polatkan'ın girmesine rağmen problem yine çözülemedi.

Babam azim, irade sahibi ve tuttuğunu koparan bir insandı. O zamanlar Başbakan'dan randevu almak da çok zordu. Başbakan'ın yurt dışına çıkacağını öğrenince, babam havaalanında başbakanı yolcu etmeye gelenlerin arasına katılıp, meselenin hâlâ halledilmediğini ona arz eder. Onun bakanlara verdiği kesin talimat sonunda mesele halledildi ve elektrik motoru böylece fabrikaya getirilebildi.

UZ: O zaman fabrika ne kadar alan üzerine kurulmuştu?

A.K.: Kiremit fabrikası ilk kurulduğunda, 20 bin metrekare alan üzerine kurulmuştu. Sonradan bu alan 105 bin metrekareye çıkarıldı. O zamanlar fabrika yeri, Konya dışında gibi idi sonra, şehir içinde kaldı.

UZ: Bir de babanız Konya'da çimento fabrikası kurulması için teşebbüste bulunmuş. Bu nasıl oldu.

A.K.: 1950'li yılların başında

Türkiye’de sadece iki çimento fabrikası bulunuyordu. Konya için de bir çimento fabrikasına büyük ihtiyaç vardı. Babam o zamanlar 5000 ton kapasiteli bir çimento fabrikası kurmak istiyordu.

Babam o zamanlar Konya Ticaret ve Sanayi Odası üyesi idi. Oda vasıtasıyla faaliyette bulunan bu iki fabrikaya bilgi almak için yazı yazdırdı. Fabrikalardan birisinden gelen cevapta, kurulacak beş bin tonluk bir çimento fabrikasının rantabl olmayacağı, kapasitenin en az 50.000 ton olması gerektiği belirtiliyordu. Bu yazı üzerine fabrikanın Konya’da kurulacak bir şirket vasıtasıyla yapılması kararlaştırıldı.

1954 yılında şirket kuruldu. Babam kurulan bu şirketin ortakları arasında yer aldı. Ve sonunda da Konya Çimento Fabrikası, böylece kurulmuş oldu. Eğer ortaklar kriz sırasında babamın sözünü dinlemiş olsalardı, fabrika satılmamış olacaktı.

UZ: Babanız daha başka hangi kuruluşlara öncülük etti?

A.K. Babam 1965 yılında Konya’nın marangoz ve kerestecilerini bir araya getirerek Marangozlar Sanayi Kooperatifini ve Marangozlar Sanayi Tesislerinin kuruluşuna da öncülük etti.

UZ: KiremitFabrikanın faaliyetinde bulunduğu yıllarda herhangi önemli bir sıkıntı yaşandı mı?

A.K.: 1960 darbesinden sonra

Türkiye’de şiddetli bir genel kriz yaşandı. Bu arada bizim fabrika da ciddi bir kriz dönemine girdi. Depolarda bir hayli imalat birikti, satılamadı Bu da bizi bir hayli sıkıntıya soktu. Bereket versin bu dönem altı ay kadar sürdü. Sonra işler tekrar açıldı.

UZ: Sanıyorum fabrika sonradan Eskişehir’e taşındı, Bu iş hangi tarihte oldu ve neden Afyon falan değil de Eskişehir tercih edildi?

A.K.: Fabrikanın şehir içerisinde kalması dolayısıyla 1998 yılında fabrikayı Eskişehir’e taşıdık. Eskişehir’e taşınmasının sebebi de Eskişehir’de fabrika kuracak arazimizin bulunmasından dolayı idi.

UZ: Marangozlar içerisinde dükkânı olan pek çok maran-

**goz vardı. Belki içlerinde baba-
nızın maddî durumundan daha
iyi olanları bulunuyordu. İçle-
rinden neden bir tane Mehmet
Karacığan çıktı? Kısaca babanı-
zın özelliklerinden bahseder
misiniz?**

A.K.: Babamın okuması yaz-
ması yoktu. Babam buna fırsat
bulamamıştı. Fakat o, son derece
yenilikçi, ileri görüşlü, girişimci,
çalışkan, irade sahibi, tuttuğunu
koparan, aynı zamanda da ted-
birli bir insandı. İşi tesadüflere
bırakmaz, karar verdiği işi de
mutlaka gerçekleştirirdi. Mesle-
ğinde pek çok ilke imza attı. Bu-
nun için meslektaşları arasından
sivrilip çıkmış olmalı.

Bir de babam namazında ni-
yazında ve samimi bin
Müslüman'dı. Biz 1938 yılına ka-
dar Karacığan'da oturduk. Babam
burada oturduğumuz zamanlar
dahil, Yaz-kış sabah namazını hiç
aksatmadan Kapı Camii'nde kıl-
dı. Çok zaman sabahları cami
açılmadan varır, caminin açılma-
sını beklermiş.

O zamanlar dükkânlar sabah
namazını müteakip açılmaya
başlanırdı. Babam da camiden
çıktıktan sonra dükkânını açıp
işine başlardı. Şimdi dükkânlar
dokuzda, onda resmi dairelerden
bile sonra açılıyor.

**UZ: Babanızın yakın çevre-
sinde kimler vardı, anlatın mı-
sınız?**

A.K.: Babamın yakın arkadaşı
beş-altı kişi vardı. Bunlar Kapı
Camii'nden cemaat arkadaşları
idi. Babam sabah namazlarını
mutlaka Kapı Camii'nde kılardı.
Bunlar, yıllarca önce Hacı Hay-
dar Efendi'nin sonra, oğlu Züntü
Efendi'nin daha sonra da diğer
imamların arkasında nâm kıldılar.
Dişçi Nuri Bey'in dedesi, Kenan-
ların Mehmet Efendi (Maniftu-
racı), yine Kenanların Ahmet
Efendi babamın hatırlayabildi-
ğim arkadaşları idi.

**UZ: Babanız Konya'da ha-
yırsever bir insan olarak tanı-
nır. Biraz da babanızın bu yön-
ünden bahseder misiniz?**

A.K. Babam gençliğinde ge-
çirdiği yoksulluk ve sıkıntıları hiç
unutmadı. Fakiri fukarayı koru-
du. Doğup büyüdüğü mahalle-
nin fakirlerine sahip çıktı.

Babamın sağlığında Kapı Ca-
mii pek çok defa tamir geçirdi,
üst kısmına ilaveler yapıldı. Kapı
Camii'nin son kökten tamiri sıra-
sında camiye kalorifer tesisatı dö-
şendi. Kapı Camii yandığında
cami yeniden yapılırken, yangın
enkazı cami içerisinde bırakılmış.

Bunları çıkarıp atmamışlar. O zaman bunlar da temizlendi.. Babam bütün bu tamir işlerinde görev aldı. Bir seferinde de caminin batı tarafındaki küçük şadırvan yıkılarak yerine ihtiyaca cevap verecek şekilde daha büyük bir şadırvan yapıldı. Babam aleyhinde bu şadırvan yüzünden Asliye Ceza mahkemesinde ceza davası açıldı. Dava sonunda da iki yıla mahkûm oldu.

UZ: Bu hapislik meselesi nasıl oldu, sonunda babanız bundan nasıl kurtuldu anlatır mısınız?

A.K. İhtiyaca cevap vermeyen ve asırlar önce yapılan eski şadırvan yıktırılıp yerine yenisi yaptırılınca, Vakıflar müdürlüğü babam hakkında suç duyurusunda bulundu. Dava birkaç yıl sürdü.

Bazı hukukçular, mahkûmiyetten kurutuluş ümidi

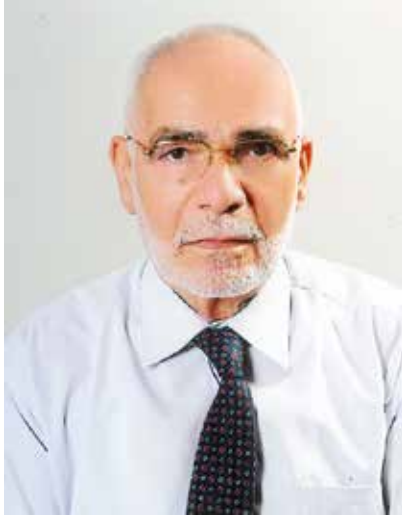
olmadığını, babamın hapis yatmaması için babama mahkemeden akıl hastası raporu almamız gerektiğini tavsiye edenler bile oldu.

Sonunda babam iki yıla mahkûm oldu. Mahalli mahkeme kararını temyiz ettik, Yargıtay kararı onadı. B öylece babam hapis yatma tehlikesiyle karşı karşı kaldı.

Kararın altında daire başkanı olarak Ahmet Coşar Bey'in imzası vardı. Karar iyi tetkik edilmekten alınmış olmalı ki, meseleyi gidip Ahmet Bey'le görüştüm. Onunla çok az bir tanışıklığım vardı. Babam, yaptığımız tashihi karar sonunda kurtuldu. Büyük bir sıkıntı da böylece atlatılmış oldu

UZ: Babanız. Yukarıdakilerden başka hangi hayır işlerine imza attı, kısaca anlatır mısı-

nız?

A.K. Babam, başta, Türk Eğitim Vakfı olmak üzere Türk Anadolu Vakfı'nın kurucuları arasında yer aldı. Ayrıca adıyla anılan ibir de İlköğretim okulu yaptırdı. Fabrikanın önündeki camiye de babam inşa ettirdi. Bunlardan başka daha pek çok yardım ve hayır derneğinde görev aldı. Babam âdeta Konya'da bir vakıf insan gibi idi. Hayır işlerinde ilk akla gelen isimdi. Bir derdi ve sıkıntısı olan babama gelirdi. O da elinden geldiğince herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

UZ: Babanız ne zaman vefat etti, kısaca bundan bahseder misiniz?

A.K.: Babam şeker hastası idi. Uzun yıllar bu hastalığı çekti. Son zamanlarında hastalığı daha da ilerledi. Bir de Parkinson hastalığına tutuldu. Üç ay kadar hasta yattı. 8 Ağustos 1988 tarihinde seksen altı yaşında vefat etti. Kalabalık bir cemaatle Üçler Kabristanı'nda toprağa verildi.

UZ: babanızın gerçekten Konya'ya büyük hizmetleri oldu. Hayır sahibi bir insan olarak da hafızalarda ve gönüllerde yer etti. Allah gani gani rahmet eylesin.

A.K.: Amin...

İKİNCİ BÜLÜM

UZ: Siz de seksen yaşın üzerindesiniz. Konya çınarları arasına girdiniz. Biraz hayatınızdan, çocukluk ve öğrencilik yıllarınızdan bahseder misiniz? Hangi yıl doğdunuz?

AK.: 1928 yılında Karacığın Mahallesi'nde dünyaya geldim. Şimdi seksen beş yaşımdayım. Ailenin ilk çocuğuyum. İlkokula Şehitsadık İlkokulu'nda başladım. O zamanlar Şehit Sadık Okulu üç sınıflı idi. Son iki sınıfı da İsmet Paşa İlkokulu'nda okudum. Ortaokulu Karma Ortaokulu'nda, Liseyi de Ticaret Lisesi'nde bitirdim. 1938 yılında da Sephavan Mahallesi'ne taşındık. Fabrikanın kurulması ile başladığım Yüksek Ticaret Okulu'ndaki tahsilini yarım bırakmak mecburiyetinde kaldım.

UZ: Ahet Bey kaç kardeşsiniz?

A.K.: Üç erkek, bir kız olmak üzere dört kardeşiz Diğer Erkek kardeşlerim Mustafa ve İhsan Karacığandır. Kız kardeşimiz de Hayriye Gücüyeter'dir. Erkek kardeşlerim de fabrikadaki yoğun işler dolayısıyla yüksek tahsil yapma imkânı bulamadılar Mustafa ile İhsan halen Eskişehir'e nakle-

dilen fabrikanın başında lar.

UZ: Babanızın sağlığında oturduğunuz, mahallelerde komşularınız kimlerdi?

K.: Karacığın'da marangoz Akkaşlar, Tektek'in Hasan Çavuşlar, Topçular,

Kavutoğulları, mahalle komşularımızdı. Hasan Kavutoğlu, babamın ilk hanımından kayınbiraderi idi.

Sephavan Mahallesi'nde de Lazoğulları, Cincimeler, Nalçacı'nın Ali Efendi ve

Elektrikçi Celal mahalle komşularımızdı. Sephavan Mahallesi'ndeki evimiz, türbenin çevresi açılırken yıkıldı.

UZ: O azanlar yaşantı nasıldı?

A.K.: O zamanlar fakirlik vardı. Mahalleler günümüzdeki kadar kalabalık değildi. İnsanlar biri birini tanırdı. İnsanlar yokluk içerisinde bile yardımlaşmaya çalışırdı.

UZ: Siz sanıyorum İzzet Koyunoğlu ailesi ile akrabasınız Öğretmen Hasan Kocak

Bey'in kızı ile hanginiz evlisiniz?

A.K.: Hasan Bey'in damadı benim.

UZ:Yukarıda annenizin kürt Hacı Halil Efendi'nin torunu olduğundan

bahsetmiştiniz. Kürt Hacı

Halil Efendi unutulur gibi oldu. Biraz aileden bahseder misiniz?

A.K.:Kürt Hacı Halil Efendi'nin Emin, Mustafa ve Ahmet adında üç oğlu varmış. Emin Efendi dört kere evlenmiş. İlk hanımının adı, İsmet Hanım. Konya'da meşhur Karaoğlan diye anılan matematik Hocası İhsan Öden bu hanımından oğludur. Diğer bir oğlu Necati Özden, kızı ise Leman Özden'dir. Yani Karaoğlan diye anılan İhsan Bey benim dayım olur.

İkinci hanımının adı Hamdiye'dir. Emin Efendi'nin diğer bir hanımının adı da Hafize'dir. Hafize Hanım da bizim anneannemizdir. Onun kızı Havva Hanım da annemizdir.

İhsan Özden, Çukur

Mekteb'in muallimlerinden Sare Hanım, dolayısıyla Mehmet Emin Bildirici bu münasebetle biri birleri ile akrabadır.

Benim kızım da anneannemin adını taşır. Bu kızım Kadir Başaran'ın gelinidir. Oğullarımın adı da Fatih ve Yılmaz'dır.

Kürt Hacı Halil Efendi'nin soyu devam ediyor. Bedesten'de Halıcı Muhammed Özyeşil Halil Efendi'nin torunudur. Yani Halil Efendi'nin soyu torunları ile devam ediyor.

UZ: Siz uzun süre Türk Anadolu Vakfı yönetim kurulu içerisinde idiniz. Aktif faaliyetleriniz oldu. Biraz bundan bahseder misini?

A.K.: O dönemde en çok kampus Camii'nin yapımı ile ilgilendim. Üniversite o zamanlar Kampüs'e yeni taşınmıştı. Kız ve erkek öğrenciler bizden namaz

kılacak ayrı ayrı mescit istiyordu. Binalar yetersizdi. Selçuk Üniversitesi Rektörü Halil Cin Bey'le görüştük. Önce Kampus'un üst tarafında, bir yer vermek istedi. Sonra da bize bugünkü caminin yerini verdi. Yalnız bize dikkatli olmamızı, işi gösterişe dökmeden yapmamızı istedi. Bir kısım basın bunu aleyhte kullanabilirdi. Fotoğrafta da görüldüğü şekilde biz de sade bir törenle, basına bile haber vermeden temeli attık. O zamanlar Halil Cin Bey'in büyük himmeti oldu. Selçuk Üniversitesi Kampus Camii Türkiye'de ilk inşa edilen cami idi. Bu dönemde yönetim kurulu ile birlikte bir hayli çalışmamız oldu. Cami de vakfın ve halkın yardımı ile kısa sürede tamamlandı. O gün için çok büyük olan cami günümüzde nerede ise ihtiyacı karşılayamaz hale geldi.

UZ: Unutmadığınız bir hatıranızdan bahseder misiniz?

A.K.:Yukarıda temas ettiğimiz gibi 1960 İhtilalı sonrası yaşanan ekonomik krizde, kış- yaz çalışan fabrikanın stok yerleri doldu. Satışların devamını sağlamak için babam beni satış bölgemiz olan Güneydoğu ve Orta Anadolu'da bayiler oluşturmaya yönlendirdi. O amanlar arsa ve gayrimenkul satışları da yapılamamıştı. Bu kriz sırasında babam bizlere büyük destek oldu ve bize cesaret verdi. Altı ay süren durgunluk sonrasında satışlar yeniden başladı. Kriz de böylece atlatılmış oldu. Bizi büyük sıkıntıya sokan bu kriz dönemini hiç unutamıyorum. Bu olay acı bir hatıra olarak hafızalarımızda yer etti. O zamanlar babam keseri yeniden ele alacak kadar cesur davrandı.

İşte darbelerin diğer bir yüzü de bu. Darbeler memleket ekonomisine büyük zarar verdi.

UZ: Emeklilik yıllarınızı nasıl geçiriyor ve değerlendir-

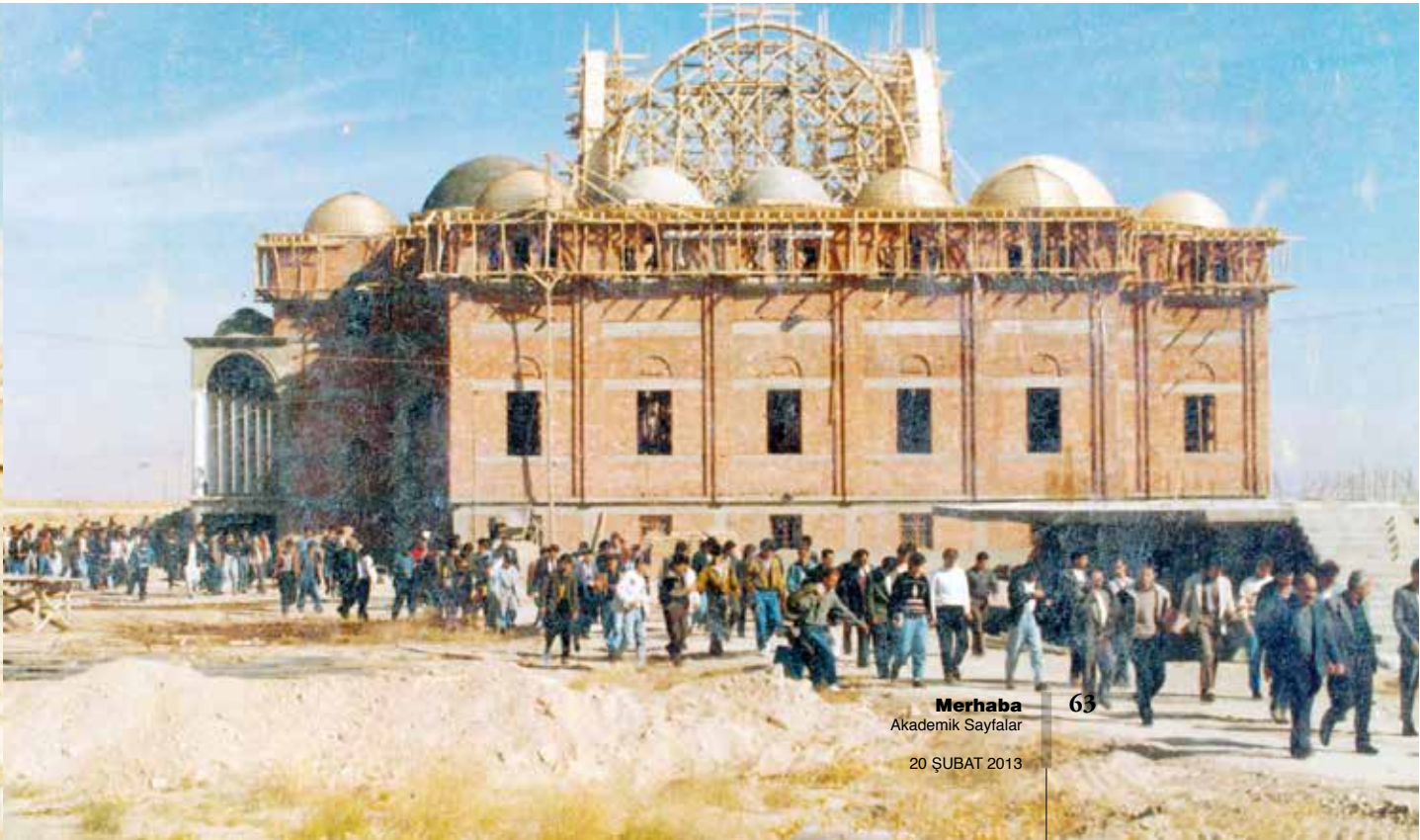
yorsunuz?

A.K.: Elhamdülillah sağlığım yerinde. Sabah namazını, müteakip bir süre istirahat

ederim. Kahvaltıdan sonra, Hisar İş Hani'ndaki yazıhaneme uğrarım. Burada bir cüz Kur'an-ı Kerim okurum ve buradaki arkadaşlarla bir süre sohbet ederiz. Öğle namazından sonra da, Türk Anadolu Vakfına uğrarım. Bu vakfın Genel Kurulu üyesiyim. Ayrıca Konya Hastaneleri'ne Yardım Derneği ile Kızılay Konya Şubesi üyesiyim. Günlerim bu şekilde gelip geçiyor.

UZ: Konya'ya hizmet eden insanların unutulmaması gerektiğini düşünüyoruz. Hizmetlerinizin devam etmesini diliyor verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyorum. Nice sağlıklı uzun ömürler diyorum.

A.K.: Ben teşekkür ederim.

Kürt Hacı Halil Efendi

Aslen Harputlu'dur. Hangi tarihte doğduğu bilinmemektedir. Harput'dan Kayseri'ye giderek orada ulemadan Hacı Torun Efendi namıyla meşhur, Mehmet Salih Efendi'nin derslerine devam edip icazet aldı.

Daha sonra Konya'ya gelen Hacı Halil Efendi, 1894 yılında adına bir medrese, bir cami ve bir de çeşme yaptırdı. Arabacı medresenin yapım yılı olarak 1894 yılını verirse de Halil Efendi, 1882 ve 1883 yıllarında bu medresenin müderrisi olup, bu yıllarda 35'er talebesine İbn-i Âbidîn, Akaid, Camî, Mirât, Celâl, Dürrü'n-Nacî ve İzhar, 1884 yılında da 35 talebesine Celal, Dürrü'n-Nacî ve İzhar okuttu. Bu durumda 1894 tarihinin medresenin tescil tarihi olabileceğini düşündürmektedir. Halil Efendi'nin yaptırmış olduğu medrese, Hapishane (eski hapishane) Caddesi üzerinde, Kurdoğlu Medresesi namıyla tanındı. Bu medrese Atik Müftü Dairesi, Nuriye-i Sağır Medresesi olarak da

anıldı. Kendisi bu medresede uzun süre müderrislik yaptı ve pek çok talebe yetiştirdi.

Müftü Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi zamanında, Müsevvid Hacı Hasan Efendi'nin yanında muavinlik yaptı. Hasan Efendi'nin vefatı üzerine de müsevvidliğe getirildi. Gevrakî Hacı Abdülkadir Efendi zamanında da müsevvidliğe devam etti, Gevrakî Hoca'nın vefatı üzerine görevinden istifa ederek Aziziye Camii'nde vaizliğini sürdürdü.

Hacı Halil Efendi, dört mezhebe göre fetva verebilecek güçte bir âlim olduğundan, orta Anadolu'da ortaya çıkan bütün fıkıh anlaşmazlıklarını çözecek tek merci olarak ün yaptı.

Konya'da üç oğlu ve damadı Bergamalı Müsevvid Hacı Hasan Efendi olmak üzere pek çok talebe yetiştirdi ve icazet verdi.

Mali durumu iyi olan Halil Efendi, cami ve medresesi için bir takım vakıflar da bıraktı. Müderrislik ve müsevvidlik görevi yanında, hem kendi yaptırmış olduğu camide, hem de Kapı camiinde vaazlar verdi.

Hacı Haydar Efendi de, ilk imamlığını Hacı Halil Efendi'nin yaptırmış olduğu camide yaptı ve ilk hatimle teravih namazını da bu camide kıldırdı.

Çok iyi Kürtçe bildiği için Cihanbeyli ve Kulu köyleri ile ilişki kurmuş ve bu yüzden halk arasında Kürt Müsevvid olarak anıldı. 1 Rebiülevvel 1339 (1920) tarihinde vefat etti ve Musalla Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Kabir taşı kitabesi şöyledir:

El-merhum ve'l-mağfuruleh

Marputî e- asıl olup

Konya'da müsevvid-i sabık

Kürt el-Hac Halil Efendi

Ruhuna fatiha, 1 Rebiülevvel

1339*

**(M. Ali Uz, Konya Âimleri ve Velileri)*